

Gabriel García Márquez

Het kwade uur

ROMAN

Vertaald door Jean A. Schalekamp

J.M. MEULENHOF

Eerste druk 1967, negende druk 2010
Oorspronkelijke titel *La mala hora*
Copyright © 1962 Gabriel García Márquez
Copyright Nederlandse vertaling © 1967 Jean A. Schalekamp en
J.M. Meulenhoff bv, Amsterdam
Vormgeving omslag Studio Marlies Visser
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam

www.meulenhoff.nl

ISBN 978 90 290 8703 2 / NUR 302

Pater Angel richtte zich met een indrukwekkende krachtsinspanning op. Hij wreef met de knokkels van zijn handen over zijn oogleden, schoof het gebreide muskietennet opzij en bleef een ogenblik peinzend op de kale vloermat zitten. Hij had dat ogenblikje absoluut nodig om zich ervan te vergewissen dat hij leefde, en om zich de datum en de daarmee corresponderende heilige te herinneren. Dinsdag 4 oktober, dacht hij; en hij fluisterde: 'Heilige Franciscus van Assisi.'

Hij kleepte zich aan zonder zich te wassen en zonder te bidden. Hij was groot, volbloedig, met het rustige gezicht van een tamme os, en hij bewoog zich ook als een os, met zware, trieste gebaren. Nadat hij de knopenrij van zijn soutane in orde had gemaakt met de trage, aandachtige vingerbewegingen waarmee men de snaren van een harp stemt trok hij de houten grendel weg en opende de deur van de patio. De nardussen in de regen deden hem aan de woorden van een liedje denken. 'De zee zal zwellen door mijn tranen,' zuchtte hij.

De slaapkamer stond in verbinding met de kerk door een binnengalerij die omzoomd was met bloempotten, en geplaveid met losliggende bakstenen waartussen het onkruid van oktober begon te groeien. Voordat hij zich naar de kerk begaf, ging pater Angel het gemak binnen. Hij waterde overvloedig en hield zijn adem in om de sterke ammoniaklucht

niet te ruiken, die de tranen in zijn ogen deed springen. Daarna liep hij de gang in, herinnerde zich: 'Voert dit bootje mij mee naar jouw droom.' In de nauwe ingang van de kerk rook hij voor het laatst de lucht van de nardussen.

Binnen stonk het. Het was een groot schip, ook met losse bakstenen geplaveid, en met maar één deur die op het plein uitkwam. Pater Angel liep regelrecht naar het onderstuk van de toren. Hij zag de gewichten van de klok meer dan een meter boven zijn hoofd hangen en dacht dat hij nog wel voldoende opgewonden was om een week te kunnen lopen. De muggen vielen hem aan. Met een harde klap sloeg hij er een plat in zijn nek en veegde aan het klokkentouw zijn hand af. Toen hoorde hij, boven zich, het rommelend geluid van het ingewikkelde mechanische raderwerk, en onmiddellijk daarna – dof en diep – binnen in zijn buik de vijf klokkenslagen van vijf uur.

Hij wachtte tot het einde van de laatste nagalm. Vervolgens greep hij met beide handen het touw vast, rolde het om zijn pols en liet met een dringende overtuiging het gebarsten brons van de klokken klinken. Hij was al eenenzestig jaar. Het luiden van de klokken was een veel te zwaar werk voor zijn leeftijd, maar hij had zijn schapen altijd zelf tot de mis opgeroepen, en het was een krachtsinspanning die hem geestelijk sterkte.

Trinidad duwde de straatdeur open terwijl de klokken nog luidden en begaf zich naar de hoek waar ze de vorige avond de muizenvallen had gezet. Ze trof er iets aan dat haar weezin inboezemde maar tegelijk genoeg deed: een kleine slachting.

Ze opende de eerste val, haalde de muis er met duim en wijsvinger bij de staart uit en gooide hem in een kartonnen doos. Pater Angel had zojuist de deur naar het plein geopend.

‘Goedemorgen, pater,’ zei Trinidad.

Hij merkte haar prachtige baritonstem niet op. Het verlaten plein, de in de regen slapende amandelbomen, het roerloze dorp in de troosteloze oktobermorgen bezorgden hem een gevoel van hulpeloosheid. Maar toen hij eenmaal aan het geluid van de regen gewend was hoorde hij, aan het eind van het plein, helder en een beetje onwezenlijk, de klarinet van Pastor. Toen pas beantwoordde hij de morgengroet.

‘Pastor was niet bij de serenade,’ zei hij.

‘Nee,’ bevestigde Trinidad. Ze trok de doos met de dode muizen naar zich toe. ‘Er waren alleen gitaren.’

‘Ze zijn wel zo’n uur of twee met een idioot liedje bezig geweest,’ zei de pater. “De zee zal zwellen door mijn tranen.” Was het niet zoiets?’

‘Dat is het nieuwe liedje van Pastor,’ zei ze.

De pater, die onbeweeglijk voor de deur stond, onderging een onweerstaanbare bekoring. Al zoveel jaren had hij de klarinet van Pastor gehoord, die twee huizenblokken van hier, elke dag om vijf uur ’s morgens zat te oefenen, met zijn krukje achterover tegen de grote gaffel van zijn duiventil geleund. Dit was het met uiterste precisie functionerende mechanisme van het dorp: eerst de vijf klokslagen van vijf uur; daarna het eerste geluid voor de mis en vervolgens, op de binnenplaats van zijn huis, de klarinet van Pastor die met klare, duidelijke tonen de lucht zuiverde, die zwaar van duiven-smeer was.

‘De muziek is wel goed,’ zei de pater, ‘maar de tekst is idioot. Of je de woorden nu van links naar rechts of omgekeerd leest het blijft precies gelijk: “Voert deze droom mij mee naar jouw bootje.”’

Hij draaide zich om, glimlachend om zijn eigen vondst en ging de kaarsen van het altaar aansteken. Trinidad volgde

hem. Ze droeg een lang wit schort met mouwen die tot haar polsen reikten, en de blauwzijden sjerp van een lekencongregatie. Haar ogen waren diepzwart onder de elkaar haast rakende wenkbrauwen.

‘Ze zijn de hele avond hier in de buurt geweest,’ zei de pater.

‘In het huis van Margot Ramírez,’ zei Trinidad, afwezig, en ze rammelde met de dode muizen in de doos. ‘Maar gisteravond is er nog iets beters geweest dan de serenade.’

De pater bleef staan en richtte zijn stilblauwe ogen op haar.

‘Wat dan?’

‘Schotschriften,’ zei Trinidad. En ze liet een nerveus lachje horen.

Drie huizen verder lag César Montero van olifanten te dromen. Hij had ze zondag in de bioscoop gezien. Een halfuur voor het einde was het begonnen te stortregenen en nu zette de film zich in zijn droom voort.

César Montero draaide het hele monumentale gewicht van zijn lichaam naar de muur, terwijl de verschrikte inlanders voor de kudde olifanten uit vluchtten. Zijn echtgenote stootte hem zachtjes aan, maar geen van beiden werd wakker. ‘We gaan,’ mompelde hij, en nam zijn oorspronkelijke houding weer in. Toen pas werd hij wakker. Op dat ogenblik klonk het tweede klokgelui voor de mis.

Het was een kamer met grote, door ijzerdraad afgesloten ruimten. Het venster, dat op het plein uitzag en ook met ijzerdraad afgesloten was, had een cretonnen gordijn met gele bloemen. Op het nachtkastje stonden een draagbare radio, een lamp en een klokje met lichtgevende wijzerplaat. Aan de andere kant, tegen de muur, stond een reusachtige kast met spiegeldeuren. Terwijl hij zijn rijlaarzen aantrok begon het

geluid van Pastors klarinet tot César Montero door te dringen. De veters, van onbewerkt leer, waren hard geworden door de modder. Hij trok ze krachtig aan, liet ze door zijn gesloten hand glijden, die nog ruwer was dan het leer van de veters. Hierna zocht hij de sporen, maar vond ze niet onder het bed. Hij kleepte zich verder aan in het schemerdonker, probeerde geen lawaai te maken om zijn vrouw niet te wekken. Terwijl hij zijn hemd dichtknoopte keek hij naar het klokje op het nachttafeltje en zocht opnieuw onder het bed naar de sporen. Eerst zocht hij ze met zijn handen. Langzamerhand kroop hij op handen en voeten en begon onder het bed te tasten. Zijn vrouw werd wakker.

‘Wat zoek je?’

‘De sporen.’

‘Die hangen achter de kast,’ zei ze. ‘Je hebt ze er zaterdag zelf opgehangen.’

Ze schoof het muskietennet opzij en stak het licht aan. Hij richtte zich beschaamd op. Hij was monumentaal, met stevige, vierkante schouders, maar zijn bewegingen waren lenig, zelfs met rijlaarzen aan, waarvan de zoolranden op houten latten leken. Hij had een enigszins barbaarse gezondheid. Zijn leeftijd scheen moeilijk te bepalen, maar aan de huid van zijn hals was wel te zien dat hij de vijftig gepasseerd was. Hij ging op de rand van het bed zitten om de sporen te bevestigen.

‘Het regent nog,’ zei ze, want ze voelde dat haar nog jonge botten de vochtigheid van de nacht in zich opgezogen hadden. ‘Ik voel me net een spons.’

Ze was klein, benig, met een grote, scherpe neus, en bezat het vermogen er nog niet helemaal wakker uit te zien. Ze probeerde door het gordijn heen naar de regen te kijken. Hij had zojuist de sporen vastgegespt, stond nu op en liep ver-

scheidene malen fier met de hakken stampend door het ver-trek. Het huis trilde onder het geweld van de koperen sporen.

‘De tijger wordt in oktober dik,’ zei hij.

Maar zijn vrouw hoorde hem niet, ze was geheel in ver-voering door het melodietje van Pastor. Toen ze weer naar hem keek stond hij zich voor de spiegelkast te kammen, met zijn benen wijd uiteen en zijn hoofd omlaag gebogen, anders paste hij niet in de spiegels.

Met zachte stem zong ze het wijsje van Pastor mee.

‘Dat liedje zijn ze de hele nacht al aan het raspen geweest,’ zei hij.

‘Het is erg mooi,’ zei ze.

Ze maakte een lint van het hoofdeinde van het bed los, bond haar haren in haar nek bij elkaar en zuchtte, nu geheel wakker: ‘In jouw droom zal ik blijven tot mijn dood.’ Hij schonk er geen aandacht aan. Uit een laatje in de kast, waar ook nog wat sieraden, een klein dameshorloge en een vulpen in lagen, nam hij een portefeuille met geld. Hij haalde er vier bankbiljetten uit en legde de portefeuille weer op zijn plaats. Vervolgens liet hij zes jachtgeweerpatronen in de zak van zijn hemd glijden.

‘Als het blijft regenen kom ik zaterdag niet,’ zei hij.

Toen hij de deur van de patio geopend had bleef hij een ogenblik op de drempel staan en snoof de zwaarmoedige ok-tobergeur op terwijl zijn ogen aan de duisternis wenden. Hij wilde net de deur weer dichtdoen toen in de slaapkamer de wekker begon te rinkelen.

Zijn vrouw sprong uit het bed. Hij bleef besluiteloos met zijn hand op de klopper staan, tot ze de wekker tot zwijgen bracht. Toen keek hij haar voor de eerste keer aan, peinzend.

‘Vannacht heb ik van de olifanten gedroomd,’ zei hij. Daarna sloot hij de deur achter zich en zadelde het muil-dier.

Vóór het derde klokgelui begon het nog harder te regenen. Een lage wind ontrukte de amandelbomen van het plein hun laatste verrotte bladeren. De straatlantaarns doofden uit terwijl de huizen nog gesloten bleven. César Montero leidde het muildier in de keuken en zonder af te stijgen schreeuwde hij zijn vrouw toe hem de regenjas aan te geven. Hij nam het dubbelloops jachtgeweer dat hij schuin over de schouder droeg af en bond het horizontaal aan de zadelriemen vast. Zijn vrouw kwam de keuken binnen met de regenjas.

‘Wacht liever tot het droog wordt,’ zei ze zonder veel overtuiging.

Zwijgend trok hij de regenjas aan. Toen keek hij naar de patio.

‘Voor december wordt het niet meer droog.’

Ze keek hem na tot het andere uiteinde van de gang. De regen viel loodrecht op de verroeste golfplaten van het dak, maar hij ging. Terwijl hij het muildier de sporen gaf, moest hij zich diep bukken in het zadel om niet met zijn hoofd tegen de dwarsbalk van de deur te stoten, toen hij naar de patio reed. De druppels van de lage dakrand spatten als jachthagel op zijn schouders uiteen. Vanuit de buitenpoort riep hij zonder zijn hoofd om te draaien: ‘Tot zaterdag.’

‘Tot zaterdag,’ zei ze.

De enige deur op het plein die open stond was die van de kerk. César Montero keek omhoog en zag de zware, lage lucht die maar enkele meters boven zijn hoofd hing. Hij sloeg een kruis, gaf het muildier de sporen en liet het beest verscheidene malen op zijn achterpoten ronddraaien, tot het stevig op de grond stond, die glad als zeep was. Toen pas zag hij het stuk papier dat op de deur van zijn huis was geplakt.

Hij las het zonder af te stijgen. Het regenwater had de kleur ervan opgelost, maar de met een penseel in grove druk-

letters geschreven tekst bleef leesbaar. César Montero bond het muildier aan de muur vast, trok het papier eraf en verscheurde het tot kleine snippers.

Met een ruk aan de teugels legde hij het muildier een kort, gelijkmatig drafsje op, dat het dier urenlang kon volhouden. Hij verliet het plein via een nauwe, bochtige straat met huizen waarvan de muren van leem waren en de deuren, als ze openingen, de warme as van de slaap vrijlieten. Hij rook de geur van koffie. Pas toen hij de laatste huizen van het dorp achter zich had liet hij het muildier rechtsomkeert maken, en met hetzelfde korte, gelijkmatige drafsje keerde hij naar het plein terug en hield stil voor het huis van Pastor. Daar steeg hij af, pakte het jachtgeweer en bond het muildier aan de gaffelvormige paal vast, waarbij hij alles op zijn tijd deed.

Er zat geen sluitbalk op de deur, die aan de onderkant door een reuzengrendel afgesloten werd. César Montero liep de kleine, schemerige salon binnen. Hij hoorde een schelle toon en vervolgens een afwachtende stilte. Hij liep langs de vier stoelen, netjes rondom een tafeltje geplaatst, waarop een wollen tafelkleedje lag en een vaas met kunstbloemen stond. Ten slotte bleef hij voor de deur van de patio staan, gooide de capuchon van zijn regenjas naar achteren, verplaatste op de tast de veiligheidspal van het jachtgeweer en riep met kalme, bijna vriendelijke stem: 'Pastor.'

Pastor verscheen in de deuropening, bezig het mondstuk van de klarinet los te schroeven. Hij was een magere, kaarsrechte jongen met een pasbeginnend, met de schaar bijgeknipt donsbaardje. Toen hij César Montero met zijn hakken stevig op de lemen vloer zag staan en het jachtgeweer ter hoogte van de broekriem op hem gericht, opende Pastor zijn mond. Maar hij zei niets. Hij werd bleek en glimlachte. César Montero drukte eerst zijn hakken in de grond, vervolgens de

kolf van het geweer met zijn elleboog tegen zijn heup; hierna drukte hij zijn tanden op elkaar en haalde op hetzelfde ogenblik de trekker over. Het huis beefde van de knal, maar César Montero wist niet of het voor of na de schok was dat hij Pastor zich aan de andere kant van de deur met de golvende beweging van een rups over een spoor van minuscule, bloederige veertjes zag voortslipen.

De burgemeester sliep net in toen het schot viel. Hij had drie slapeloze nachten doorgebracht, gekweld door kiespijn. Die morgen, bij het eerste klokgelui, nam hij het achtste pijnstillende middel. De pijn week. Het geratel van de regen op het zinken dak vergemakkelijkte het inslapen, maar de kies bleef zonder pijn doorkloppen terwijl hij sliep. Toen hij het schot hoorde, werd hij met een schok wakker en greep de patroonband met de revolver, die hij altijd op een stoel naast de hangmat had liggen, binnen bereik van zijn linkerhand. Maar toen hij alleen maar het geluid van de regen hoorde, dacht hij dat het een nachtmerrie geweest was en weer begon hij de pijn te voelen.

Hij had een beetje koorts. In de spiegel zag hij dat zijn wang begon op te zwellen. Hij maakte een doosje mentholvaseline open en wreef de pijnlijke plek in, die strak en ongeschoren was. Plotseling hoorde hij, door het geluid van de regen heen, een geroezemoes van verre stemmen. Hij liep naar het balkon. De bewoners van de straat, sommige nog in hun nachtgoed, holden naar het plein. Een jongen draaide zijn hoofd naar hem om, hief zijn armen op en riep, zonder stil te houden: 'César Montero heeft Pastor doodgeschoten.'

Op het plein liep César Montero in een kringetje rond, het jachtgeweer op de menigte gericht. De burgemeester kon hem met moeite herkennen. Hij trok de revolver uit het foe-

draal en liep naar het midden van het plein. De mensen gingen voor hem opzij. Uit de biljartzaal kwam een politieagent met het geweer in de aanslag, en mikte op César Montero. De burgemeester fluisterde hem toe: 'Niet schieten, sufferd.' Hij stopte de revolver weer in het foedraal, nam de agent zijn geweer af en liep verder naar het midden van het plein, met het wapen schietklaar. De menigte verdrong zich tegen de muren.

'César Montero,' riep de burgemeester, 'geef me dat geweer.'

César Montero had hem tot op dat moment nog niet gezien. Met een sprongetje draaide hij zich naar hem om. De burgemeester drukte met zijn vinger op de trekker, maar schoot niet.

'Kom het maar halen,' riep César Montero.

De burgemeester hield het geweer met zijn linkerhand vast, en veegde met zijn vinger zijn oogleden droog, terwijl hij pas voor pas afmat. Zijn vinger bleef om de trekker geklemd; zijn ogen strak op César Montero gericht. Plotseling bleef hij staan en sprak op hartelijke toon: 'Gooi dat geweer op de grond, César. En schiet niet meer.'

César Montero begon achteruit te lopen. De burgemeester klemde nog altijd zijn vinger om de trekker. Geen enkele spier in zijn lichaam bewoog, totdat César Montero het jachtgeweer liet zakken en het op de grond liet vallen. Toen pas merkte de burgemeester dat hij maar nauwelijks gekleed was, met alleen zijn pyjamabroek aan, dat hij zweette in de regen en dat zijn kies geen pijn meer deed.

De huizen gingen open. Twee politieagenten, gewapend met geweren, holden naar het midden van het plein. De menigte holde hen achterna. De agenten keerden zich plotseling om en schreeuwden met hun geweren in de aanslag: 'Terug.'

De burgemeester riep met kalme stem, zonder iemand aan te kijken: 'Ontruimt het plein.'

De menigte verspreidde zich. De burgemeester fouilleerde César Montero zonder hem zijn regenjas uit te laten trekken. In de zak van zijn hemd vond hij een aantekenboekje, een sleutelring met drie sleutels en vier bankbiljetten van honderd pesos. César liet zich fouilleren, onaandoenlijk, met gespreide armen, zijn lichaam nauwelijks bewegend om de operatie te vergemakkelijken. Toen hij klaar was, riep de burgemeester de beide agenten, gaf ze de voorwerpen die hij gevonden had en vertrouwde hun César Montero toe.

'Breng hem naar de tweede verdieping van het gemeentehuis,' beval hij. 'Jullie staan voor hem in.'

César Montero trok zijn regenjas uit. Hij gaf hem aan een van de agenten en liep tussen hen in, onverschillig voor de regen en de verslagenheid van de op het plein verzamelde mensen. De burgemeester keek hem peinzend na. Daarna wendde hij zich tot de menigte, maakte een gebaar alsof hij kippen opjoege en schreeuwde: 'Ga weg!'

Terwijl hij met zijn blote arm zijn gezicht afveegde stak hij het plein over en ging het huis van Pastor binnen.

Hij moest zich een weg door het gedrang banen. Op een stoel ineengezakt lag de moeder van Pastor, temidden van een groep vrouwen die haar met een meedogenloze ijver koelte toewaaierden. De burgemeester duwde een van de vrouwen opzij. 'Geef haar lucht,' zei hij. De vrouw richtte zich tot hem.

'Ze was net naar de mis gegaan,' zei ze.

'Goed,' zei de burgemeester, 'laat haar nu ademhalen.'

Pastor lag in de gang, met zijn gezicht tegen de duiventil aan, op een bed van bebloede veertjes. Er hing een verschrikkelijke stank van duivenstront. Een groepje mannen probeer-

de juist het lichaam op te tillen toen de burgemeester in de deuropening verscheen.

‘Ga weg jullie,’ zei hij.

De mannen legden het lijk weer op de veren, in dezelfde houding als waarin ze het hadden aangetroffen, en trokken zich zwijgend terug. Nadat hij het lichaam onderzocht had draaide de burgemeester het om. Minuscule veertjes vlogen uiteen. Ter hoogte van de broekriem zaten meer veren aan het nog warme en levende bloed vastgeplakt. Hij verwijderde ze met zijn handen. Het hemd was kapot en de gesp van de riem vernield. Onder het hemd zag hij de ingewanden open en bloot liggen. De wond bloedde niet meer.

‘Het was met een jachtgeweer om tijgers mee te doden,’ zei een van de mannen.

De burgemeester richtte zich op. Hij veegde de bloederige veren van zich af aan een uitsteeksel van de duiventil, nog altijd naar het lijk kijkend. Toen hij zijn hand aan zijn pyjama-broek had afgeveegd, zei hij tegen het groepje: ‘Pas op dat hij hier niet vandaan komt.’

‘Dus u laat hem zo liggen,’ zei een van de mannen.

‘Het lijk moet eerst door de justitie vrijgegeven worden,’ zei de burgemeester.

In het huis begon het geweeklaag van de vrouwen. De burgemeester baande zich een weg tussen de kreten en de verstikkende geuren door, die de lucht in de kamer schaars deden worden. In de straatdeur kwam hij pater Angel tegen.

‘Hij is dood,’ riep de pater verslagen uit.

‘Als een zwijn,’ antwoordde de burgemeester.

Alle huizen om het plein heen hadden zich geopend. Het regende niet meer maar de zwaarbewolkte hemel zweefde vlak boven de daken, zonder ook maar één kiertje voor de zon. Pater Angel hield de burgemeester bij zijn arm tegen.

‘César Montero is een brave kerel,’ zei hij, ‘het moet in een moment van verwarring gebeurd zijn.’

‘Ja, ik weet het al,’ zei de burgemeester ongeduldig. ‘Maakt u zich maar geen zorgen, pater, er zal hem niets gebeuren. Ga hier maar binnen, hier hebben ze u nodig.’

Hij verwijderde zich met een zekere heftigheid en gaf de agenten bevel de bewaking op te heffen. De menigte, tot dan toe op een afstand gehouden, stormde naar het huis van Pastor toe. De burgemeester ging de biljartzaal binnen, waar een politieagent met een bundeltje schoon goed op hem stond te wachten: zijn luitenantuniform.

Gewoonlijk was het café op dit uur van de dag nog niet open. Maar op die dag, voor zevenen, was het vol. Rondom het vierpersoonstafeltje, of met hun rug tegen de bar aan geleund, zaten of stonden enkele mannen koffie te drinken.

De meesten waren nog in pyjama en pantoffels. De burgemeester kleepte zich in aanwezigheid van allen uit, droogde zich half af met zijn pyjamabroek en begon zich zwijgend aan te kleden, intussen scherp op de verschillende commentaren lettend. Toen hij de zaal verliet, was hij volkomen op de hoogte van de details van het voorval.

‘Pas op jullie,’ schreeuwde hij vanuit de deur, ‘wie wanordelijkheden veroorzaakt stop ik in de cel.’

Hij liep de geplaveide straat af, zonder iemand te groeten, maar merkte wel de opwindning op die in het dorp heerste. Hij was jong, bewoog zich gemakkelijk, en iedere stap gaf blijk van de vaste wil zich te laten gelden.

Om zeven uur gaven de boten, die driemaal per week vracht en passagiers vervoerden, een stoot op de fluit en verlieten de kade zonder dat iemand er, in tegenstelling tot andere dagen, ook maar enige aandacht aan besteedde. De burgemeester liep door de galerij waar de Syrische handelaars

hun kleurige koopwaar uit begonnen te stallen. Dokter Octavio Giraldo, een arts zonder leeftijd en met een hoofd vol glimmende krulletjes, zag vanuit de deur van zijn spreekkamer de boten de rivier afvaren. Ook hij was nog in pyjamajasje en pantoffels.

‘Dokter,’ zei de burgemeester, ‘u moet u aankleden om de lijkschouwing te doen.’

De dokter keek hem bevreed aan. Hij ontblootte een lange rij witte, stevige tanden. ‘Zo zo, dus nu gaan we al lijkschouwingen doen,’ zei hij, en hij voegde eraan toe: ‘Dat is natuurlijk een hele vooruitgang.’

De burgemeester probeerde te glimlachen, maar kon het niet door zijn pijnlijke wang. Hij hield zijn hand voor zijn mond.

‘Wat hebt u?’ vroeg de dokter.

‘Zo’n verdomde kies.’

Dokter Giraldo scheen wel zin te hebben in een praatje. Maar de burgemeester had haast.

Aan het eind van de kade klopte hij op de deur van een huis met wanden van ruwe, niet met leem bestreken bamboe en een dak van palmriet dat haast tot in het water afdaalde. De deur werd opengedaan door een vrouw met een groenachtige huid, die zeven maanden zwanger was. Ze liep op blote voeten. De burgemeester duwde haar opzij en ging de kleine schemerdonkere salon binnen.

‘Rechter,’ riep hij.

Rechter Arcadio verscheen in de opening van de binnendeur, sloffend met zijn klompschoenen. Hij droeg een gekeperde broek zonder riem, onder de navel opgehouden, en zijn bovenlijf was bloot.

‘Maak u klaar voor het gerechtelijk onderzoek van het lijk,’ zei de burgemeester.

Rechter Arcadio floot verbijsterd tussen zijn tanden. 'Waar hebt u dat fantastische romanverhaal vandaan?'

De burgemeester volgde hem op een afstandje naar de slaapkamer. 'Dit is wat anders,' zei hij, terwijl hij het raam opengooide om de lucht, die zwaar was van slaap, te zuiveren. 'Het is altijd beter iets goed te doen.' Hij veegde het stof van zijn handen af aan zijn geperste broek en vroeg zonder ook maar het geringste blijk van sarcasme: 'Weet u hoe het vrijgeven van een lijk precies in zijn werk gaat?'

'Allicht,' zei de rechter.

De burgemeester stond voor het raam zijn handen te bekijken. 'Roep uw secretaris voor al het schrijfwerk,' zei hij, opnieuw zonder enige boosaardigheid. Toen wendde hij zich tot het meisje, hield haar zijn handpalmen voor. Er zaten bloedsporen op.

'Waar kan ik me wassen?'

'In de wasbak,' zei ze.

De burgemeester liep naar de binnenplaats. Het meisje zocht in de grote koffer naar een schone handdoek en wikkelde die om een stuk toiletzeep.

Ze kwam op de binnenplaats op het moment waarop de burgemeester, zijn handen uitschuddend, weer naar de slaapkamer terugliep.

'Ik kwam u net de zeep brengen,' zei ze.

'Het is al goed zo,' zei de burgemeester. Opnieuw bekeek hij zijn handpalmen. Hij nam de handdoek en droogde ze af, terwijl hij peinzend naar rechter Arcadio keek.

'Hij zat vol duivenveren,' zei hij.

Op de rand van het bed gezeten, telkens een slokje van een kop zwarte koffie drinkend, wachtte hij tot rechter Arcadio zich aangekleed had. Het meisje volgde hen door de mooie kamer.

‘Zolang u die kies er niet uit laat halen gaat die dikke plek niet weg,’ zei ze tegen de burgemeester.

Hij duwde rechter Arcadio de straat op, keerde zich om, keek haar aan en tikte met zijn wijsvinger op haar gezwollen buik.

‘En die dikke plek daar, wanneer gaat die weg?’

‘Al gauw,’ zei ze.

Pater Angel maakte niet zijn gebruikelijke avondwandeling. Na de begrafenis ging hij een praatje maken in een huis van de laaggelegen wijken, en bleef daar tot de avond viel. Hij voelde zich goed, ondanks het feit dat de langdurige regenval pijn in zijn wervels veroorzaakte. Toen hij thuiskwam was de straatverlichting al aan.

Trinidad begoot de bloemen van de binnengang. De pater vroeg haar naar de niet-gewijde hosties, en zij antwoordde dat ze die op het hoofdaltaar had gelegd. De muskieten zwermde om hem heen toen hij het licht aanstak. Voordat hij de deur sloot spoot hij insectenpoeder de kamer in, onafgebroken, niesend van de stank. Toen hij klaar was zweette hij. Hij verwisselde de zwarte soutane voor de witte, die vol verstelde plekken zat en die hij thuis droeg, en ging het angelus luiden.

Toen hij weer in de kamer terug was zette hij een braadpan op het vuur en gooide er een lap vlees in, waarna hij een ui in schijfjes sneed. Vervolgens deponeerde hij alles op een bord, tezamen met een stuk met water en zout gekookte yucca en een beetje koude rijst, nog over van het middagmaal. Hij zette het bord op tafel en ging zitten eten.

Hij at van alles tegelijkertijd, sneed van alles kleine stukjes af en prakte het met behulp van zijn mes, dat hij tussen de tanden van de vork hield. Hij kauwde zorgvuldig, vergruizelde met zijn zilverge vulde kiezen alles tot op het laatste kor-

reلتje, maar hield zijn lippen stijf opeengeklemd. Terwijl hij zo bezig was, liet hij vork en mes op de rand van het bord rusten en keek met een strakke en aandachtige blik het vertrek rond. Tegenover hem stond de kast met de dikke boeken van het parochiaal archief. In de hoek een rotan schommelstoel met hoge rug, waaraan op hoofdhoogte een kussentje was vastgenaaid. Achter de schommelstoel was een tochtdeur met een crucifix, die naast een reclamekalender voor hoestsiroop hing. Aan de andere kant van de tochtdeur was de slaapkamer.

Toen hij klaar was met eten kreeg pater Angel een gevoel of hij stikte. Hij haalde het papiertje van een guayavebroodje af, schonk zijn glas tot de rand vol met water en at de zoete massa terwijl hij naar de kalender keek. Na iedere hap nam hij een slok water, zonder zijn blik van de kalender af te wenden. Ten slotte boerde hij en veegde met zijn mouw zijn lippen af. Al negentien jaar lang had hij zo gegeten, alleen in zijn werkkamer, iedere beweging met angstvallige nauwkeurigheid herhalend. Nooit had hij zich voor zijn eenzaamheid geschaamd.

Na de rozenkrans vroeg Trinidad hem geld om arsenicum te kopen. De pater weigerde het haar voor de derde maal, be-toogde dat de vallen al voldoende waren. Trinidad hield aan: 'Maar de kleinste muisjes pikken de kaas mee zonder dat ze in de val terechtkomen, ziet u. Daarom is het beter de kaas te vergiftigen.'

De pater gaf toe dat Trinidad gelijk had. Maar voordat hij dit kon zeggen, werd de stilte in de kerk verbroken door de lawaaierige luidspreker van de bioscoop aan de overkant. Eerst was het een dof gerommel. Vervolgens werd het kras-sen van de naald over de plaat hoorbaar en daarna een mam-bo die begon met een schrille trompet.

‘Is er een voorstelling?’ vroeg de pater.

Trinidad zei van ja.

‘Weet je ook wat ze geven?’

‘Tarzan en de groene godin,’ zei Trinidad. ‘Dezelfde die ze zondag niet konden beëindigen vanwege de regen. Geschikt voor alle leeftijden.’

Pater Angel liep naar het onderstuk van de toren en liet met grote tussenruimten twaalf klokslagen horen. Trinidad was er helemaal van in de war.

‘U hebt u vergist, pater,’ zei ze, heftig met haar handen gebarend en met een schittering van opgewondenheid in haar ogen. ‘De film is geschikt voor alle leeftijden. U weet toch nog wel dat u zondag helemaal niet geluid hebt.’

‘Maar het is een gebrek aan consideratie met het volk,’ zei de pater terwijl hij het zweet van zijn hals wiste. En hij herhaalde hijgend: ‘Een gebrek aan consideratie.’

Trinidad begreep het.

‘Je had die begrafenissen eens moeten zien,’ zei de pater. ‘Alle mannen vochten om de kist te mogen dragen.’

Hierna stuurde hij het meisje weg, sloot de deur die op het verlaten plein uitkwam af en draaide de lichten in de kerk uit. In de gang, op weg naar de slaapkamer, sloeg hij zich met zijn hand tegen zijn voorhoofd toen hem te binnen schoot dat hij vergeten had Trinidad het geld voor de arsenicum te geven. Maar voordat hij in de kamer kwam was hij het alweer vergeten.

Even later, toen hij aan zijn werktafel zat, maakte hij zich gereed om een brief, waaraan hij de vorige avond begonnen was, af te maken. Hij had de soutane tot de hoogte van zijn maag opgeknoopt, plaatste schrijfblok, inktpot en vloeiblok op de tafel en zocht in al zijn zakken naar zijn bril. Toen herinnerde hij zich dat hij zijn bril in de soutane had laten zitten

die hij bij de begrafenis aan had, en hij stond op om hem te halen. Hij had wat hij de vorige avond geschreven had nog eens overgelezen en was net aan een nieuwe alinea begonnen, toen er driemaal op de deur werd geklopt.

‘Binnen.’

Het was de beheerder van de bioscoop. Hij was klein, bleek, zeer goed geschoren en had een noodlottige uitdrukking op zijn gezicht. Hij had een onberispelijk witlinnen pak aan, en tweekleurige schoenen. Pater Angel wees hem op de rotan schommelstoel, maar hij haalde een zakdoek uit zijn broekzak, vouwde hem zorgvuldig open, sloeg het stof van de zitbank af en ging met gespreide benen zitten. Toen zag pater Angel dat het geen revolver was, die hij tussen zijn broekriem gestoken had, maar een zaklantaarn.

‘Tot uw dienst.’

‘Pater,’ zei de beheerder, bijna zonder adem te scheppen, ‘neem me niet kwalijk dat ik me met uw zaken bemoei, maar vanavond moet er toch wel een vergissing in het spel zijn.’

De pater knikte en wachtte.

‘Tarzan en de groene godin is een film geschikt voor alle leeftijden,’ vervolgde de beheerder. ‘Dat hebt u zondag zelf toegegeven.’

De pater probeerde hem in de rede te vallen, maar de beheerder hief zijn hand op ten teken dat hij nog niet klaar was.

‘Ik heb die kwestie van het klokgelui geaccepteerd,’ zei hij, ‘want het is waar dat er onzedelijke films zijn. Maar met deze is er niets bijzonders aan de hand. We dachten hem zaterdag zelfs in een speciale kindervoorstelling te draaien.’

Toen legde pater Angel hem uit dat de film inderdaad geen enkele morele aantekening had op de lijst die hij elke maand met de post toegestuurd kreeg.

‘Maar vandaag film geven,’ vervolgde hij, ‘is een gebrek

aan consideratie omdat er een dode in het dorp is. Ook dat hoort bij de moraal.'

De beheerder keek hem aan.

'Vorig jaar heeft de politie zelf een man in de bioscoop doodgeschoten, en ze hadden de dode nog maar net naar buiten gesleept of de film ging al verder,' riep hij.

'Nu is het anders,' zei de pater. 'De burgemeester is erg veranderd.'

'Als er weer verkiezingen komen dan begint de slachtpartij opnieuw,' antwoordde de beheerder verbitterd. 'Sinds het volk, volk is gebeurt altijd weer hetzelfde.'

'We zullen zien,' zei de pater.

De beheerder bekeek hem met een gekwetste blik. Toen hij weer begon te praten, met zijn hemd wapperend om zijn borst een beetje lucht te geven, was er een smekende ondertoon in zijn stem gekomen.

'Dit is pas de derde film geschikt voor alle leeftijden die we dit jaar krijgen,' zei hij. 'Zondag hebben we drie rollen niet kunnen draaien vanwege de regen en er zijn een heleboel mensen die willen weten hoe het afloopt.'

'De klok heeft al geluid,' zei de pater.

De beheerder slaakte een zucht van wanhoop. Hij wachtte, de priester recht in het gezicht kijkend, en reeds zonder aan iets anders te denken dan aan de intense hitte in de werkkamer.

'Dus, er is niets aan te doen?'

Pater Angel schudde zijn hoofd.

De beheerder sloeg zich op zijn knieën en stond op.

'Goed dan,' zei hij. 'Wat doen we eraan.'

Hij vouwde zijn zakdoek weer op, veegde zich het zweet van zijn hals en keek met een bittere strengheid het werkvertrek rond.

‘Het is hier een hel,’ zei hij.

De pater bracht hem naar de deur. Hij schoof de sluitbalk ervoor en ging zitten om de brief af te maken. Nadat hij het begin nog eens had overgelezen, maakte hij de onderbroken alinea af en hield toen op om na te denken.

Op dat ogenblik zweeg de muziek van de luidspreker. ‘Hiermee stellen wij het geachte publiek ervan op de hoogte,’ zei een onpersoonlijke stem, ‘dat de voorstelling van hedenavond niet doorgaat, omdat ook deze zaak aan de algemene rouw wil deelnemen.’

Glimlachend herkende pater Angel de stem van de beheerder.

De hitte werd nog drukkender. De pastoor schreef, met korte onderbrekingen om het zweet van zijn gezicht te wisselen en het geschrevene nog eens over te lezen, verder tot hij twee velletjes vol had. Hij had net zijn handtekening gezet toen de regen zonder waarschuwing uit de hemel stortte. Een damp van vochtige aarde drong het vertrek binnen. Pater Angel schreef de envelop, draaide het dopje op de inktpot en wilde de brief dichtvouwen. Maar voordat hij daartoe overging las hij de laatste alinea nog eens over. Toen maakte hij de inktpot weer open en schreef nog een postscriptum: *Het regent weer. Met deze winter en alles wat ik hierboven verteld heb, geloof ik dat ons bittere dagen te wachten staan.*